

čuje na vedeckom základe v oblasti vytvárania takých spoločenských vzťahov, v rámci ktorých by bolo možné tieto sily zvládnuť a využiť v záujme všeobecného pokroku. A predsa takáto úloha i v tejto oblasti existuje a je zakotvená v spoločenskej praxi najmenej tak ako predchádzajúce. Máme na mysli hnutie za zachovanie svetového mieru.

Po stránke teoretickej sa tento problém vynoruje v úsilí o „filozofiu človeka“. Domnievame sa, že „filozofiu človeka“ môžeme označiť ako predvedeckú fázu riešenia problému zachovania mieru a života. Vedecká základňa pre riešenie tejto úlohy bude niekde v oblasti styčných plôch ekonomiky, psychológie, estetiky, etiky a kybernetiky.

V prejave N. N. Semionova sa hovorí o probléme spoločenských vzťahov viac. Nehovorí sa však o teoreticko-vedeckej základni riešenia týchto problémov. A o to v podstate ide: o disproporciu medzi mierou, v akej sa používa veda v oblasti vytvárania výrobných síl a mierou, v akej sa uplatňuje veda v oblasti vytvárania morálno-spoločenských vzťahov.

J. P.

● **PROTI VOJNE.** Vo Vydavateľstve politickej literatúry vyšla vedeckopopularizačná publikácia J. Čelku, *Náboženstvo, cirkev a vojna* (Bratislava, 1962, str. 138), v ktorej si autor kladie za úlohu objasniť postoj náboženských organizácií a ich predstaviteľov k problémom vojny a mieru v období imperializmu a na základe rozboru týchto názorov poukazuje na pôsobenie náboženstva a cirkví v zápase medzi silami vojny a mieru.

Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole autor zoznamuje čitateľov s názormi kresťanských teológov na príčiny a podstatu vojen.

V nasledujúcich dvoch kapitolách rozobiera vzťah jednotlivých kresťanských cirkví k prvej a druhej svetovej vojne. Vatikán, ktorý je nielen náboženským centrom

kapitalizmu, ale aj veľkým monopolistom, sledoval predovšetkým svoje hospodárske a politické ciele. Z toho pramení aj jeho nepriateľský postoj voči celému robotníckemu hnutiu. Pred II. svetovou vojnou a ešte aj v jej počiatočnom období sa snažil pápež zmierniť bloky imperialistov, aby vytvorili spoločný front proti Sovietskemu zväzu. Cirkevné kruhy chceli tlmieť protifašistické hnutie a boj proti okupantom vo všetkých obsadených krajinách. Na našom území zvlášť hanebnú úlohu zohral klérofašizmus.

Posledná kapitola je venovaná súčasným problémom vojny a mieru. Práca J. Čelku dokumentuje, ako predstavitelia cirkví dnes už musia počítať s tým, že existujú reálne sily, ktoré môžu zmaríť imperialistické snahy o vyvolanie vojnových konfliktov, že proti podpaľačom vojny stoja už státisíce mierumilovných ľudí na celom svete. Aby nestratili cirkevné kruhy vplyv medzi veriacimi z času načas vystupujú s výzvami za mier, ktoré však namiesto toho, aby mobilizovali široké masy do boja proti vojne chlácholia ich tvrdením, že udržanie mieru je v rukách božích, a že teda je potrebné oddať sa do vôle božej. Politická aj ideologická činnosť cirkví v imperialistickom svete — ako ukazuje autor — je zameraná na podporu špinavých plánov na prípravu nukleárnej vojny.

A. Bartlová

● **NAD VÝSLEDKAMI LIBLICKEJ KONFERENCIE.*** Liblickú konferenciu, ktorá sa konala pri príležitosti 40. výročia založenia našej strany r. 1961 charakterizoval jej účastník s. Rumiancev ako prvý medzinárodný seminár o najdôležitejších teoretických otázkach výstavby socializmu a komunizmu.

* Poznámky k zborníku *Základní teoretické otázky výstavby socialismu a komunismu ve světle výsledků společenských věd*, ČSAV, Praha 1962, strán 745, Kčs 29,—.

Rámcom konferencie vytvárajúcim metodologickú základňu jej rokovania, bol ústredný referát *K problémom výstavby socializmu a komunizmu*, na ktorý nadväzovalo rokovanie v sekciách. Vychádzajúc z teoretických záverov XXI. sjazdu KSSS o jednote a rozpornosti komunistickej spoločenskej formácie a zo skúseností našej strany, nastolili autori referátu celý rad závažných metodologických otázok, riešenie ktorých je predpokladom pre zvýšenie účinnosti vedeckovýskumnej činnosti v jednotlivých oblastiach spoločenských vied. Trvale platné sú poznámky o podmienenosti kvality teoretickej analýzy súčasnej spoločnosti precíznym zvládnutím faktického materiálu a o nutnosti historického prístupu pri posudzovaní vývinových tendencií našej spoločnosti. Závažné, diskusiu nevyklučujúce podnety obsahujú časť o dialektike pohybu socialistickej spoločnosti, o vzájomnom vzťahu troch typov rozporov nižšej a vyššej fázy komunistickej spoločnosti. Ide fakticky o metodologicky závažnú otázku vzájomného vzťahu jednoty a rozpornosti socialistickej spoločnosti — ako na to z hľadiska a nutnosti zdôraznenia jednoty socialistickeho tábora poukázal s. Stepanian. Osobitnú pozornosť si zasluhuje myšlienka o jednote hospodárskej, politickej a ideologickej činnosti ľudí za socializmu, čo má osobitný význam pre činnosť stranických organizácií.

Na celý rad závažných metodologických problémov poukázal vo svojom úvodnom slove v sekcii „Premeny sociálnej triednej štruktúry v prechodnom období a rozvoj nových spoločenských vzťahov medzi ľuďmi“ s. Slejška. Na základe zmien v postavení robotníckej triedy v prechodnom období a v podmienkach vybudovaného socializmu ukázal na podklade našich skúseností i skúseností iných socialistických štátov na nutnosť spresniť čiastkové otázky, týkajúce sa vzájomných vzťahov, a to v zmysle ekonomického obsahu a morálnej formy pri novom pomere k práci a novej kolektivitě. Zdôvodnil nutnosť roz-

lišovať kolektivismus ako morálny vzťah a kolektivitú ako vzťah najmä ekonomický. Mnohé jeho vývody vyvolali diskusiu.

Aktuálnou problematikou, ktorá ako prvoradá úloha vystupuje do popredia v súvislosti s vytýčenými cieľmi vyššej etapy socialistickej výstavby, je problematika celospoločenského riadenia, jeho predpokladov v systéme politickej organizácie spoločnosti za socializmu a výstavby komunizmu. Napriek tomu, že na tohoročnej konferencii sa o týchto problémoch hovorilo konkrétnejšie, a to z hľadiska potrieb a skúseností praxe, boli aj v tejto diskusii vyslovené podnetné myšlienky o vzájomnej spätosti medzi jednotlivými faktormi riadenia a predpokladmi pre zvyšovanie jeho celospoločenskej účinnosti. V tejto sekcii, rokovanie ktorej sa začalo úvodným slovom s. Mlynára, súdruhovia sa zameriavali najmä na otázku charakteru a metód riešenia rozporov za socializmu, na otázky iniciatívy más a úlohy strany pri jej rozvoji, pri prekonávaní živelnosti a na inú problematiku.

Veľa zaujímavých názorov odznelo v sekcii „K niektorým otázkam kultúrnej revolúcie v ČSSR“. Po úvodnom referáte s. prof. Kladivu, v ktorom sa poukázalo na vzájomný vzťah socialistickeho dneška kultúry s predošlým vývinom a v ktorom bol prehľadne vykreslený proces kultúrnej revolúcie, v diskusii súdruhovia hovorili o vzájomných vzťahoch ideológie a kultúry, o otázkach kultúrnej revolúcie na dedine, o problémoch národnostnej otázky socialistickej krajiny a o iných otázkach. I rokovanie tejto sekcie sa vyznačovalo polemičnosťou, úsilím o objasnenie sporných problémov a o stanovenie najprístupnejších ciest pre riešenie mnohých doteraz neriešených problémov.

Sborník materiálov z 2. liblickej konferencie, ku ktorým onedlho pribudne i sborník materiálov z konferencie pracovníkov spoločenských vied ako príprava k XII. sjazdu KSČ, bude významným súborom materiálov o širokej problematike z teórie a praxe socialistickej a komunistickej vý-

stavby. Stane sa podnetom pre ďalšie, koncentrovanejšie spracúvanie ďalších, doteraz nedostatočne riešených problémov.

O. Mošner

● **ŽIVOT, JEHO PODSTATA, PŮVOD A VÝVOJ.*** Takto nazval svoju knihu dnes už na celom svete známy sovietsky biológ akademik A. I. Oparin; kniha je prirodzeným pokračovaním jeho dlhoročných prác o problematike vzniku života.

Okrem toho, že sa v knihe — v rámci dosiahnutých výsledkov vedy — odpovedá na také závažné otázky ako: čo je život, čím sa líši živé od neživého, ako vznikol život na Zemi a či môže vzniknúť na iných planétach, či možno vedome riadiť život, či ho možno vytvoriť umelou cestou a i., domnievame sa, že sú dôležité predovšetkým tieto skutočnosti: 1. riešenie nastoleného problému vychádza z najnovších výsledkov nazhromaždených súčasnými prírodnými vedami; 2. principiálny význam z hľadiska metodologického má prístup k problematike, ktorý umožňuje mnoho faktového materiálu osvetliť novým spôsobom.

Z množstva novôt, ku ktorým veda dospela, všimnime si, ako sa autor vyrovnal s problémami nastolenými kybernetikou. Autor zaujíma kritické stanovisko k mechanistickému prístupu ku skúmaniu procesov v živom organizme, ktorý plynie z falošnej aplikácie princípov kybernetiky na skúmanie biologických systémov ako systémov kybernetických. Pritom ukazuje aj na to, aké nové možnosti prináša kybernetika v tomto smere. Domnievame sa však, že tu cítia vplyv názorov, ktoré kybernetike vyčítajú rôzne zjednodušenia, namiesto toho aby tieto zjednodušenia vyčítali tým autorom, čo tak robia; lebo kybernetika nemôže byť vo svojej podstate mechanistická, čo plynie z cieľov, ktoré

si vytýčila, a z dosiahnutých úspechov. Na druhej strane niet pochýb, že práve kybernetika stavia mnoho problémov do nového svetla, včítane otázky „čo je to život“ (pozri názor A. N. Kolmogorova na tieto problémy v článku *Automaty a život*, v knihe Z. Rovenského a kol., *Stroj a myšlení*, Praha, 1962), čo môže byť vede len užitočné, pretože ak nič iného, núti aspoň zamýšľať sa znovu nad otázkami, ktoré sa môžu zdať vyriešenými.

V čom spočíva prínos z hľadiska metodologického? Na problém vzniku života a na problém podstaty života sa ešte donedávna pozeralo ako na problémy, ktoré spolu nesúvisia. Väčšina prírodovedcov vo svojich prácach takmer úplne ignorovala problém vzniku života a k jeho poznaniu pristupovala metafyzicky, odtrhnuté od skúmania jeho vzniku. A. I. Oparin dospieva k názoru, že podstatu života, jeho vznik a vývoj možno skúmať len v nerozlučnom vzájomnom spojení, že problémy vzniku života a poznania života možno skúmať len v ich jednote.

Táto veľmi zaujímavá publikácia vyšla v Sovietskom sväze koncom roku 1960 a preto treba uvítať, že v prvej polovici t. r. sa dostala na knižný trh v slovenskom preklade. To umožní širokému okruhu záujemcov, nielen špecialistov biológov, zoznámiť sa s jej obsahom.

(boj)

● **ČO JE METAETIKA?** V časopise Ruch filozoficzny, č. 1, 1962 zaoberá sa H. Borowski pozitivistickou koncepciou etiky, ktorá sa nazýva tiež metaetikou (termín *metaetika* je utvorený ako slová *metasystém*, *metajazyk* ap.).

Metaetika vznikla z opozície proti tradičnému chápaniu etiky, ktorá chcela vytvárať všeobecne platné normy pre všetkých ľudí (napr. Kantov kategorický imperatív). Z hľadiska pozitivistov takéto snahy sú utópiou. Podľa nich predmetom etiky je konkrétne etika, resp. morálka,

* A. I. Oparin, *Život, jeho podstata, pôvod a vývoj*, Osveta MME, Bratislava 1962.